

ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ (ЖАЛПЫ БӨЛІМ)

Тақырыбы: Қылмыстың сатылары

**Орындаған: Нурсултанова Н 204 т
Тексерген: з.ғ.к.Шаяхмедова Ж.Б.**

Жоспар:

- 1 Қылмыс жасау сатыларының түсінігі мен маңызы**
- 2 Қылмыс жасау Сатылары**

Пайдаланылған әдебиеттер
Қазақстан Республикасының
қылмыстық кодексі
Бұғыбай Д. Б. ҚЫЛМЫСТЫҚ ҚҰҚЫҚ
Оқулық Алматы

Қылмыстылықпен күресу тәжірибесінде қасақана қылмыс жасаған адамның өзінің қылмыстық ниетін және ойлаған әрекетін соңына дейін толық жүзеге асыра алмау жағдайлары жиі кездеседі. Мұндай жағдайларда қылмыстық әрекет қай сатыда үзілгендігін анықтау қажеттілігі туады. Осы мақсатта қылмыстық құқық теориясы мен сот тәжірибесі қылмыстық заңға сүйене отырып қылмыс жасау сатыларын қарастырады. Қылмыс жасау сатылары дегеніміз—қылмыскердің өз ниетін жүзеге асыру дәрежесі мен нақты бір қылмыстың объективтік жағын жүзеге асыруды бір-бірінен ажырататын қасақана қылмыстың дамуының белгілі бір кезеңдері. Аталған сатыларды анықтау қылмыскердің қылмыстық жауаптылығын және жазасы жөніндегі мәселені шешу үшін қажет болып табылады.

ҚР қылмыстық заңы қылмыс жасаудағы қылмыскердің ниетін жүзеге асыруды үш сатыға бөледі:

1). Қылмысқа дайындалу,

2). Қылмысқа оқталу;

3). Аяқталған қылмыс.

Қылмыс жасау сатылары терминін заңшығарушы қылмыстық заңда «аяқталған» және «аяқталмаған» қылмыстар терминімен сипаттайды. ҚК-ң 25-бабына сәйкес аяқталған қылмыс деп – адамның жасаған әрекетінде қылмыстық заңда көзделген қылмыс құрамының барлық белгілері болса танылады. Ал аяқталмаған қылмысқа қылмыстық әрекеттің 2 түрін жатқызады;

а). адамның еркінен тыс себептермен үзілген қылмыстар қылмысқа дайындалу және қылмысқа оқталу;

б). әрекет етушінің еркімен тоқтатылған қылмыс, яғни қылмысты аяғына дейін жасаудан адамның өз еркімен бас тартуы.

аяқталмаған қылмысты құрайтын қылмысқа дайындалу және қылмысқа оқталу әрекеттеріне адам ойындағы қылмыстық ниетті табуды, біліп қоюды жатқызуға болмайды. Себебі, адамның ҚК-ң Ерекше бөлімінде қарастырылған қылмысты жасауға бағытталған, бірақ зиянды әрекеттермен нақты көрінбеген қылмыс жасау ниетін қылмыстық іс-әрекет деп тануға болмайды. Іс-әрекетпен көрінбегеннің барлығы қылмыстық құқықтық реттеуден тыс жатады. Сондықтан, қоғамға қауіпті іс-әрекетте көрінбеген қылмыстық ниетті табу (мысалы, күнделікті жазбалардан белгілі болған ойлар) қылмыстық жауаптылықты көздемейді. Алайда, қылмыс жасауға деген кінәлінің ниетін алдын-ала табу құқық қорғау органдарының қылмыстылықпен күресу қызметтері үшін маңызды болып табылады.

Қылмыс жасау сатыларының қылмыстық құқықтық маңызы ең алдымен, қылмысты саралау кезінде байқалады. Белгілі бір қылмыс аяқталды ма, жоқ әлде аяқталмаған қылмыс па, егер аяқталмаса қандай сатыда тоқтатылды деген мәселені шешу үшін маңызды. Бұл жағдайда қылмыс жасаудың әрбір алдыңғы сатысын екіншісі сіңіріп отыратынын ескеру қажет. Басқаша айтқанда, адам алдымен дайындық әрекеттерін жасайды, содан соң адам өміріне қол сұғады және соңында оны өлтіреді. Мұнда дайындық сатысы оқталу сатысына сіңіріліп, адам аяқталған адам өлтіру қылмысы үшін жауапқа тартылады. Сонымен бірге қылмыс жасау сатыларын анықтаудың елеулі тәжірибелік мәні бар. Қылмыстық құқықта жауаптылық пен жазаны жекелеу істің барлық мән-жайларын, соның ішінде қылмысқа дайындалу дәрежесі мен қылмыстық ниетті жүзеге асыру туралы мәселені ескеруге негізделеді.

24-бап. Қылмысқа дайындалу және қылмысқа оқталу

1. Тікелей пиғылмен жасалған, қылмыс құралдарын немесе қаруларын іздестіру, әзірлеу немесе бейімдеп жасау, қылмысқа сыбайлас қатысушыларды іздестіру, қылмыс жасауға сөз байласу не қылмыс жасау үшін өзге де қасақана жағдайлар жасау, егер бұл ретте қылмыс адамның еркіне байланысты емес мән-жайлар бойынша ақырына дейін жеткізілмеген болса, қылмысқа **дайындалу** деп танылады.

2. Ауыр немесе аса ауыр қылмысқа дайындалғаны үшін, сондай-ақ террористік қылмысқа дайындалғаны үшін қылмыстық жауаптылық туындайды.

3. Қылмыс жасауға тура бағытталған, тікелей пиғылмен жасалған әрекеттер (әрекетсіздік), егер бұл ретте қылмыс адамға байланысты емес мән-жайлар бойынша ақырына дейін жеткізілмеген болса, қылмысқа **оқталу** деп танылады.

4. Ауырлығы орташа қылмысқа, ауыр немесе аса ауыр қылмысқа оқталғаны үшін, сондай-ақ террористік қылмысқа оқталғаны үшін қылмыстық жауаптылық туындайды.

5. Қылмысқа дайындалғаны және қылмысқа оқталғаны үшін қылмыстық жауаптылық осы Кодекстің аяқталған қылмысқа арналған бабы бойынша, осы баптың тиісті бөлігіне сілтеме жасала отырып туындайды.

25-бап. Аяқталған қылмыстық құқық бұзушылық

Егер адам жасаған іс-әрекетте осы Кодекстің Ерекше бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының барлық белгілері болса, қылмыстық құқық бұзушылық **аяқталған** деп танылады.

